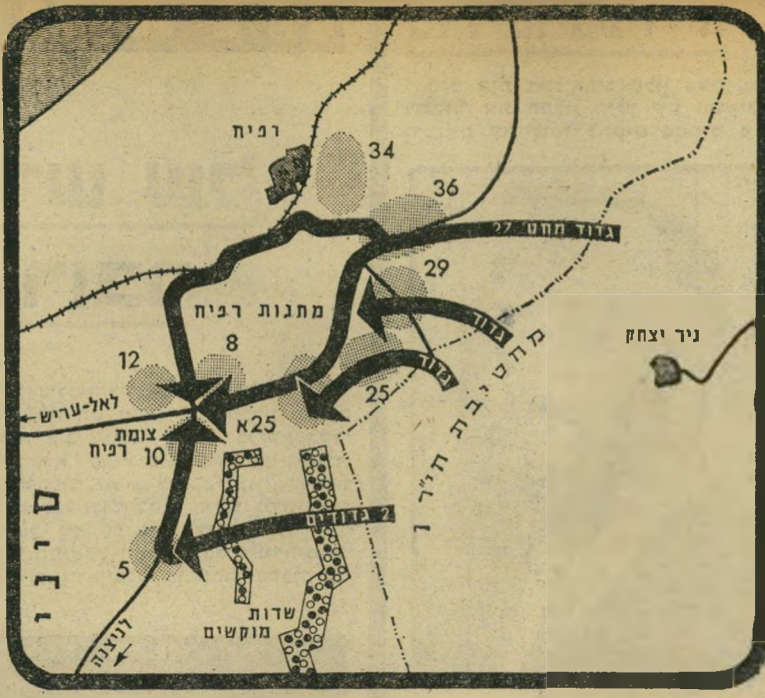

שנמצאו לנו שם בקדש, אבל שבר לחלוטין את אום-כתף והשלים את משימתו ב-20 שעות ובמחיר 32 חללים בלבד — מתצית ממספר קורבנותיה של אוגדה 38 קודמתו.

אין טעם להוסיף ולערוך כאן חשבונות רבים מדי מסוג זה אבל ניתן להראות, בוודאות נחרצת, כי קרבהבקעה איננו בהכרח יקר יותר בחייהם ממוגייקרב אחי רים, אם רק דואנים שיתוכננו כי ראוי ויבוצע בהתאם לתוכנית.

במאמר הקודם זכנו בזה, מופיע בתכ"ר

רק שתי חטיבות הוקצו למאמץ העיקרי של מלחמה זו

סות המונח "אוגדה", והדבר עלול להט" עות. כמיסגרות על-חטיבתיות, היו שתי האוגדות שלהמו בקדש גופים רופפים כי יותר. בשום פנים אין לומר שכבר בקדש ידע צה"ל והבין את דרג האוגדה (דיוויזיה) אף שהצורך בקיומו של דרג כזה בלט ביותר כבר בשלבי-הסיום של מלחמת-העצמאות.

למען האמת, גם בששת-הימים עדיין לא "אכל" צה"ל כראוי את האוגדה, ורק באביועגייקה ראינו את הקרב האוגדתי הממושך הי יחידו של יוני 67. האוגדה הפכה מיסגרת מפורדת וממוסדת כהלכה בצה"ל רק אחרי ששתי-הימים, והחימה אוגדתית כתופעה כדי לית וקבועה ראינו לראשונה רק ביום-הכיבוש רים (אלא שאז השתלטו כבר המצרים על הרמה העידאוגדתית והפעילו ביטוינות קור"ר פיסים או "ארמויות" — כמונחים השאולים מן הסובייטים).

לסקוב מספר, כי "גושא האוגדה המשוריינת עלה לדיון כמה לילות לפני יום היע" (הוא יום פתיחת המערכה) של קדש. האוגדה הרגילה מוכרת עוד קודם-לכן, אבל כל הנושא עמד אז על כרעית-הרגולת, מבחינה תורתית ומעשית כאחת. בעיית הפעלתן של עוצבות טאקטיות שמעל לחטיבה היתה ב-1956 מעבר ליכולתו הרגילה של צה"ל.

אוגדת לסקוב יכולה היתה לפעול כאוגדה ולא סבלה מבחישה התמדת זישרה בניהול ענייניה מצד אלוף-הפיוד והרמטכ"ל, בעיקר תודות למפקדה, שנחשב כבר אז מבכירי אלופי צה"ל (וב-1958 החליף את דיון כרמטכ"ל). עם זאת, השכיל לסקוב לתכנן את לחימת אוגדתו וגם לבצעה במידת שיתוף ושילוב ביקר-חטיבתי, אשר עוד בששת-הימים נמצאה מעל לממוצע הצה"לי הרגיל.

אכן, תיאור תולדות האוגדה בצה"ל הוא סיפורו של ביוון מוקצונו ממדרגה ראשונה, ויש לקוות רק כי לא יומצא לו המשך.

מעט מדי

בתוכנית הכללית של קדש נחשבה הבקעת פיתחת-רפיח המאמץ המרכזי והמכריע של המערכה. ניתן, אולי, לערער על נכונותה של תפיסה זו, אבל עומדים לזכותה נימוקים סבירים שיעור מספיק, ולכן נקבלה כאן כמות-שהיא. אבל, כיוון שכך, מתעוררות כמה שאלות — ואת כולן יש, ככל הנראה, לראות כהיפותטיות. משום שברור כי מקורן בשיגאות או בהבנה מיקצועית בלתי-מספקת.

ראשית, אייאפשר להבין כיצד זה הוקצה למאמץ העיקרי כוח שני שתי חטיבות בלבד. השתיים: חטיבת-החי"ר הסדירה מס' 1, גולני, שמפקדה אל"מ בנימין גיבלי עבר אליה לאחר, העסק

דין ואלוץ הפיקוד לא הכריעו ללסקוב לנהל את הקרב

הביש" הידוע, וחטיבת-שיריון מילואים 27, בפקודו של חיים בר-לב. לאביועגייקה הוקצה כבר בתוכנית כוח גדול כפליים, וחזן הלחימה גדל הפער עוד יותר, התמונה היתה מאוזנת יותר לפי התוכנית שנקראה קדש 1, ואשר בה נחזתה הנחתת חטיבת-הצנחנים באיוור אדירישי, אבל זו נדקחה משום לביצוע "הברקתו" של דיון במיתלה, וחסרונה לא נתמלא.

מבחינת יחסית-הכוחות על הקרקע היה כוחה של אוגדה 77 דל מכפי משימותיה, במיוחד כאשר ציפו ממנה כי תבקע מרפיח ועד אל-עריש בתנופה מהירה אחת. דלות-כוחו זו היתה באה לידי ביטוי אילו נלחמו כוחות-היבשה לבדם. אך למרבה המזל — המזל, לא התיכנון המטכ"לי מראש! — התערב היל-האוויר בלחימה

שנעה מן התעלה לכיוון אביועגייקה. אילמלא כן, היתה התנגדות המיועדת מגיעה למרחב אל-עריש כבר ב-30 בי אוקטובר — למעלה מיממה קודם תחילת הסתערותנו ברפיח.

סכנתן של כל העתודות המצריות הי ללה, מן התעלה או המקומיות, אינה נז" כרת כלל — ולוא ברמז — ביומן מערכת" סיני של דיון, או בכל פירסום אחר. גם אין כל סימן שאפשרות הופעתן גשקלה בכלל על-ידי הדרג המתכנן (המטכ"ל). זהו מחדל מוזר ביותר שאין כל אפשרות להצדיקו, אף אם יתבי"

תיאור תולדות האוגדה בצה"ל הוא סיפורו של ביוון ממדרגה ראשונה

רר שגם באותה שנה סבלנו מי איזושהו "מחדל מודיעיני" קדמוני. שכן, מן המפורסמות היה גם אז, שר לרשות המצרים עומדים הכוחות והאמ" צעים הנחוצים לעשות כן, וכל תיכנון צבאי חייב להתבסס תמיד על האפשרות הגרועה ביותר, לא על ההערכות הוורר דות ביותר.

בהנחת שלא ניתן היה להפריש לדרום, עד סמוך לסיום קדש, כל כוח צה"לי נז" סף מאלה שעמדו מול ירדן וסוריה. היה הרמטכ"ל חייב קודם לכל לרכז כוח מירבי באותה גזירה שלהערכתו היתה העיקרית (כלומר, מול רפיח). כדי להבטיח כי האקט שנחשב בעיניו מכריע (הבקעת מערך פיתחת-רפיח) אומנם יבוצע בהצלחה, בכל הנסיבות — ובהקדם האפשרי.

"מחדל מודיעיני"?

דא כי הדבר הראשון לעשותו בכיוון זה היה לזוטר מידית והחלטית על ביוזבו חי צנחנים במיתלה ואחרי-כך להוסיף להקצות לר" פיה את הכוח הגדול ביותר האפשרי — אף על חשבון אביועגייקה — ובעיקר שיריון רב ככל הניתן. את כל הכוח הניכר (יחסית) הזה, צריך היה להטיז למערכה מיד עם פתיחתה, כדי שפרוץ את המערך העיקרי ברפיח ויגיע לאדירישי עוד לפני כל תוגבורת מצרית — או לפחות סמוך ביותר להגיעה.

ריכוז הכוחות ברפיח לא היה כרוך בביטול המאמץ באביועגייקה, משום שמיד לאחר הבקעת מיתחמי רפיח ניתן היה להגיע כל כוח דרומה, דרך צומת רפיח, על כביש רפיח-גיזנה, כשם שלחליפין ניתן היה לשלוח כוחות מניצנה צפונה, לסייע בכיבוש מיתחמי רפיח — ובייחוד אלה המגינים על הצומת החיוני (כביש זה נהרס על-ידי צה"ל עם הנסיגה מסיני לאחר קדש, ומאו לא שוקם. אבל ב-1956 היה עדיין קיים ותקין, ואיי-ניצולו על-ידי צה"ל הוא מחדל תמוה נוסף של המטכ"ל ב" מלחמת 67).

דברים אלה עולים בקנה אחד עם תיכנון שני המהלכים המרכזיים של המערכה — של אוגדות 77 ו-38 — כאילו כל אחד מן השניים נעשה על כוכב אחר, למרות שמבחינת אופרי טיבות (בלי-מערכתית) אין הם אלא שני מאמציי-מישנה של אותו מאמץ ראשי ומידת השפעתם ההרדית רבה מאוד. זהו אחד מסרי מני החיבור של "קדש".

המצרים ראו, וגם הכינו את שתי הגזרות כשני מרכיבים בשלמות אופרטיבית אחת ותחת מיפקדה אחת (דיוויזיה 3). ההתקפה ברפיח בוצעה לא רק באיחור שהיה רב מדי לגבי ייעודה במיסגרת קדש, וביחס לסכנת התקדמותו והתערבותן של עתודות מצריות — אלא גם לגבי ההתקפה באביועגייקה. איחור כזה יוצר, אוטומטית, את האפשרות להביס את שתי ההתקפות בזו אחר זו.

כישלון הפעלת הארטיילריה שייך לרשימה הארוכה של בזיונות "קדש"

דא מצאתי כל נימוק, או אפילו ניסיון לתרץ, מה היה ההיגיון — או הכורח — אשר הסתתרו מאחרי תיכנון הבקעת לסקוב יומיים תמומים לאחר תחילת המלחמה, בציר הי מיבצעי. לפחות מבחינה מיבצעית, כרי שהיתה זו שטות גמורה.

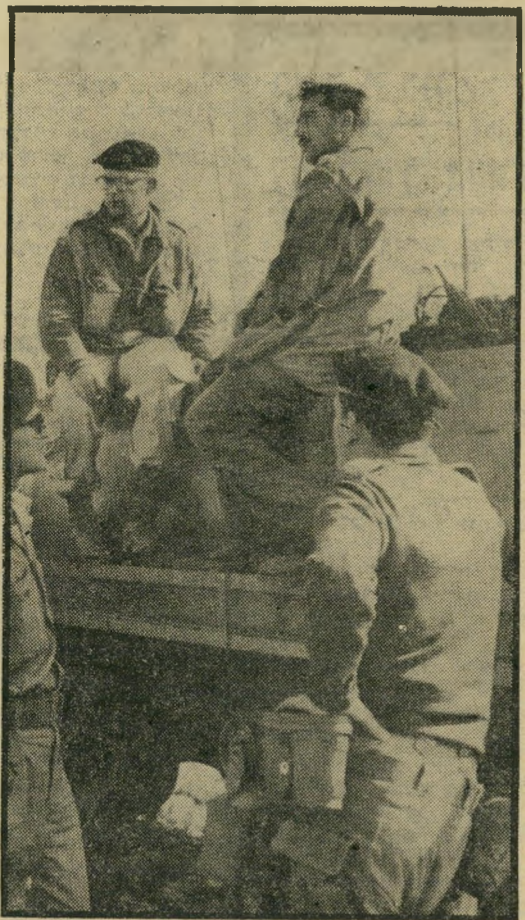
ניתן היה אולי לייחס מידת-מה של שנינות להבדל הזמנים, אילו היתה כוונתו המוצהרת למשוך את תשומת ליבה ואת עתודותיה של דיוויזיה 3 המצרית מן הגזירה העיקרית אל הגזירה המישנית. אבל לא רק שאין כל (המשך בעמוד 28)

האיבצע

ממה כללית של קרב ההבקעה ברפיח, שצורפה לתיאורו של משה דיון. השטחים האפורים הם המוצבים המצריים, ואילו החיצים השחורים מסמנים את תנועת הכוחות של צה"ל שחתרו לצומת רפיח.

באורח יעיל עדיכדי-כך שעלה בידו להשמיד את העתודה של האוגדה המצרית (דיוויזיה 3), אשר החזיקה את כל קידמתי-סיני ואשר הורכבה מגדודי-טנקים וגדודי-חי"ר. אילו היו המצרים מספיקים להציב כוח זה, או אף את חציו, ממזרח לאל-עריש, אפשר שהיה בכוחם לעכב את כיבוש העיר עד מעבר לתקופת הזמן שאיפשרו הנסיבות המדיניות. אין גם להוציא מכלל אפשרות שהצלחה כזו היתה גורמת לפיקוד המצרי העליון שיימנע ממתן פקודת-נסיגה לכוחותיו, לפחות בגיזרה זו (כל הכוחות המצריים בסיני קיבלו הוראת-נסיגה ב-1 בנובמבר בר, עקב תחילת פלישת האנגלים והצרפתים לאיוור הסואץ, אבל לישראל לא היתה כל ודאות שמיבצע זה אומנם יתקיים, או שפתיחתו לא תידחה אל מעבר ליממה בה נידחה בפועל).

כבר הזכרנו קודם, כי תוכנית-ההגנה המצרית כללה העתקת כוחות מן התעלה לתוך סיני, וכי הכוח שהיה מיועד לאל-עריש — חטיבת-החי"ר הממוכנת מס' 1 ("הגלמנית") — משום שאומנה על-ידי היועץ הגרמני פרנברג, קיבלה פקודות-תווזה כבר בלילה הראשון. עיכובה של זו נגרם גם הוא ארוך על-ידי היל-האוויר הישראלי — אשר, כזכור, לזכותו בלבד אפשר לזקוף גם את עיכובה של חטיבת-השיריון המצרית

חיים לסקוב בקרב רפיח